

M. 10169 : 1-3.
ACC. Nr.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: teol.stud.N.A.Svensson
Härad: Norra Åsbo ..... Adress: box 316, Örkelljunga
Socken: Örkelljunga ..... Berättat av: f. lantbrukare J.Olsson
Uppteckningsår: 1946 ..... Född år 1861 i Attarp, Ö-a socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

spöke i Hålakull	A. 1.
självspillingar	A. 1.
vargar	A. 1.
lappskott	A. 2.
Gyllet och Prästsjön	A. 2.
länsman Schenk	A. 3.
julseder	A. 3.

Skriv endast på denna sida!

1/10169:1.

Berättaren har bott i socknen större delen av sitt liv. Tjänade dock från sitt sextonde år i Kullen, några år framåt. Har ett otroligt gott minne, och har emellanåt själv nedtecknat minnen från gamla tider, vilka delvis även varit införda i Skånes Annonsblad.

Uppe i Boalt, strax intill Hishults-gränsen var en "feresköv", som kallades Hålakull. Där fanns det spöke. Ungdom var alltid mycket rädd för att gå därigenom när det var kväll.

För längesedan fick självspillingar ej jordas i vigd jord, utan var som helst. I mina pojkar fanns i sydöstra hörnan av kyrkogården (mot Ringarp) en liten plats som var särskilt bestämd för självspillingar. - Prästen jordfäste inte sådana, ej heller ringdes det i kyrkklockorna. - Självspillingar brukade även begravas i rågångarna mellan socknar och län, eftersom ingen ville ha dem på sina ägor.

I mina föräldrars barndom fanns många vargar som tog får och bet ungreatur. Man samlades från flere byar och gick i en halvcirkel och trängde dem tillsammans och skrek och höll oväsen. Om någon varg då kom sökte man fälla honom. -- Man fångade dem också i gropor.

²M. 10169:2.

En och annan kunde bota lappskott. En sådan skulle kunna lite mer än äta med munnen. Han skulle ha lämnat sig i Den Ondes våld en vecka eller så. - Den som hade lappskott hade det t. ex. i ett ben. En sådan skulle ställa sig i en dörr som vätte mot norr, och så skulle man skjuta under honom, så skulle sjukdomen gå bort. Lille-Karl i Sonnarp kunde skjuta bort sådana där lappskott. -- Så var det Hobergskan i Järnblåst, som kunde mer än andra. Dessa två möttes en gång. Rätt som det var föll Hobergskan och spillde ut sitt mjölkkrus och blev sjuk. Då sa hon till Lille-Karl: " de skulle du ente ha gjort, för de ska du få igen för". Men hon blev inte bra, utan fick kalla på Lille-Karl. Han trodde genast det var lappskott. Men var en smula ~~ovillig~~ villig att hjälpa henne. Följande dag gick han dock till Hobergskan och sköt bort det. -- Lappskott kom ifrån lapparna, som sköt i vatten. Och sen fördes det neråt landet med vinden. Men ett lappskott måste botas inom nio dagar, annars var det för sent. - Man skulle då ladda bössan med nio slags ämnen, bl. a. skulle man klippa naglarna av den sjuke och blanda i. Detta förekom på 1850-60-talet.

Mellan Gyllet och Prästsjön skall det finnas en tjock underjordisk åder. Eftersom prästgården ligger ovanför den, skall den en gång sjunka.

---

3. M. 10169:3.

Under förra hälften av 1800-talet var Örskelljunga en mörk trakt. Vid Örskelljunga lior (från nuv. Triangeln och uppåt) uppåt Ängelholms- och Hallandsvägen var det fäladsmark, och tillhåll för tjuvar. - Därför var många rädda för att ta till Örskelljunga mot kvällen. - Här var en kronolänsman i Mattarp, som hette Schenk. Han skulle en gång i början av 1800-talet ha blivit ihjälslagen under tjänsteresa mellan St. och L. Mattarp. Backen där kallas därför än idag för Scenka-lien.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid jultiden brukte man aldrig varken granar eller enebuskar vid ingångarna. - Men på julafton brukade man skjuta julasmällar. - Likaså var det vanligt att kasta julaknuda, ett litet paket fyllt med skrälle eller dyl. som man kastade in " om stuedøren". Men det gällde att vara snabb i vänningarna, för det var en skam att bli ifattsprung- en av husets folk. ^{???} Den första julotta jag var med om var julen 1873, då jag fyllt 12 år. Jag kan ännu minnas prästens (Cederbergs) ingångsord "Du gjorde väl att du kom " (Orden till Kornelius). En kör sjön Hosanna, och kyrkan var fullproppad med folk. "De va ju så högtidligt tyckte ja"